

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук,

доцента Підпригори Лариси Антонівни

на дисертацію Яреми Олега Романовича

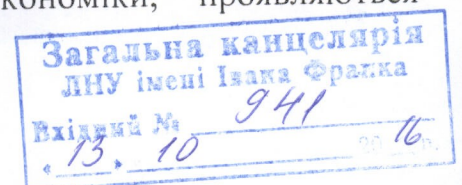
«Макроекономічний аналіз впливу державного сектора на економічне зростання в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

Актуальність теми дисертації

В Україні протягом останніх років значне погіршення динаміки соціально-економічного розвитку та загострення макроекономічних проблем, посилене розв'язанням військового конфлікту, зумовили окреслення негативних перспектив економічного зростання. В таких критичних умовах нагальною потребою вітчизняної економічної науки і господарської практики є посилення уваги до державного сектора, переоцінка його соціально-економічної ролі в період трансформаційних перетворень.

Відомо, що розвинуті країни світу в різні періоди своєї історії, долаючи економічні кризи, зазнаючи військової агресії або відновлюючись після військово-політичних конфліктів, ефективно використовували ресурсний та функціональний потенціал державного сектора економіки.

За період трансформації економічної системи України, роздержавлення економіки і приватизації власності в економічній практиці склалася традиція неефективного використання потенціалу державного сектора економіки. Держава як власник не турбувалася про розвиток своєї власності, подальші перспективи функціонування її об'єктів залишаються невизначеними до сьогодні. Загострюється суперечність між прагненням держави наповнювати свій бюджет коштами від приватизації та одночасно зміцнювати потенціал державного сектора економіки, проявляються

прагнення окремих олігархічних груп реалізувати свої економічні інтереси, використовуючи державний сектор. Розвиток теоретичних основ моделі державного сектора в економіці України, визначення його місця у трансформаційних процесах та ролі в умовах макроекономічної нестабільності, оцінка ефективності інституційно-правового механізму управління ним дає змогу визначити можливості його ефективного використання у практиці макроекономічного регулювання та стимулювання економічного зростання в Україні. Все це засвідчує високий ступінь актуальності виконаного дисертаційного дослідження та цінність його теоретичних і практичних результатів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана як складова науково-дослідної роботи кафедри економічної теорії Львівського національного університету імені Івана Франка за темою “Ринкові та інституційні механізми розвитку господарської системи України”, затвердженої Міністерством освіти і науки України (№ державної реєстрації 0114U000872). Зокрема, дисертантом визначено теоретико-методологічні засади аналізу впливу державного сектора на економічне зростання, здійснено макроекономічну оцінку впливу державного сектора на економічне зростання в Україні, окреслено перспективи оптимізації впливу державного сектора на зростання економіки України .

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, повнота їх викладення та рівень сформульованості

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, які представлені у дисертаційній роботі, є теоретично обґрунтованими,

розгорнуто викладеними, чітко сформульованими і такими, що заслуговують на увагу. Достовірність та наукова і практична цінність теоретичних результатів дисертаційного дослідження підтверджується їх використанням в господарсько-управлінській діяльності ПАТ “Укрзалізниця” Регіональна філія “Львівська залізниця” (довідка № Н-10/1934), де автором запропоновано концептуальні основи формування персоналу державного підприємства, мотивації праці, які, на відміну від існуючих, ураховують елементи детінізації та ефективного використання наявного потенціалу. Результати дослідження апробовано на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та на щорічних наукових звітних конференціях викладачів та аспірантів економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Підтвердженням достовірності результатів дисертаційного дослідження є значний обсяг наукових та інформаційних джерел, опрацьованих автором, а також те, що інформаційна база охоплює законодавчі й нормативно-правові акти, статистичні матеріали Державної служби статистики України, звітні дані Міністерства фінансів України й Національного банку України, законодавчі й нормативні акти, що регулюють фінансовий механізм державних запозичень України, економічні звіти науково-дослідних центрів, рекомендації міжнародних експертів з питань макроекономічного розвитку країни, офіційні публікації Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Організації економічного співробітництва і розвитку й інших міжнародних організацій. А також використано достатній обсяг праць вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали науково-практичних конференцій, довідкова література, періодика.

Зміст дисертаційної роботи логічно та поетапно розкриває тему дослідження. Результати отримані автором самостійно та ґрунтуються на фактичному матеріалі та отриманих розрахунках.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження представлено в 16 наукових працях, із них – 8 статей у наукових фахових

виданнях загальним, у тому числі 3 у співавторстві, з них одна стаття в іноземному виданні та 8 тез доповідей.

Автореферат відповідає змісту і структурі дисертації та оформлений згідно з нормативними вимогами Міністерства освіти і науки України. В авторефераті повністю розкрито мету та завдання дослідження, його наукову новизну, а також основний зміст роботи, її практичну цінність, рекомендації та висновки.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи

Наукові положення, рекомендації та висновки дисертаційної роботи засвідчують особистий внесок автора у теорію макроекономічного аналізу впливу державного сектора на економічне зростання в Україні. Теоретичні та практичні результати, які характеризують новизну дослідження, такі:

- на рівні дисертаційного дослідження з позиції теорії воєнного кейнсіанства проаналізовано стан і динаміку інституту державного підприємницького сектора в Україні в умовах нестабільності й воєнних дій, що дало змогу виявити інноваційно-інвестиційні чинники, які стабілізують вітчизняну економіку та забезпечать економічне зростання;
- удосконалено методологію дослідження механізму тінізації державного сектора економіки та класифікацію її чинників;
- удосконалено методологічні підходи стосовно визначення місця державного сектора в забезпеченні економічної рівноваги трансформаційної економіки. Виокремлено низку чинників, що визначально впливають на ефективність і конкурентоспроможність державного сектора – інноваційно-інвестиційні, інтелектуально-кадрові, протидія корупції і детінізація, ступінь державної підтримки;
- удосконалено поняттєво-категоріальний апарат, зокрема уточнено поняття «державний сектор економіки», «державний підприємницький сектор», обґрунтовано взаємозв'язок і відмінність цього

поняття з поняттями «державна власність» і «державне управління». Державний сектор розглянуто як сукупність економічних об'єктів, сформованих на основі або за участю державної власності, щодо котрих можливе здійснення управління суб'єктами державної та місцевої влади задля збалансованого розвитку вітчизняної економіки;

– набули подальшого розвитку напрями підвищення ефективності інституційно-правового механізму управління державним сектором як передумови зростання вітчизняної економіки;

– набули подальшого розвитку напрями економіко-інституційного удосконалення процесу управління державними підприємствами в умовах військово-економічної нестабільності;

– набули подальшого розвитку пропозиції стосовно поліпшення організаційної та функціональної структури управління державними підприємствами на засадах вивченого світового досвіду управління цим сектором економіки;

– набули подальшого розвитку дослідження процесів сучасної приватизації державного сектора, що допомогло сформувати неоприватизаційну модель на основі параметрів рентабельності, фаховості менеджменту, соціальних наслідків, перешкод, ризиків;

– набули подальшого розвитку обґрунтування ролі військово-промислового комплексу як визначального акумулятора інноваційно-інтелектуального потенціалу, здатного забезпечити економічне зростання в умовах нестабільності.

Аналіз змісту дисертації

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Робота містить 10 таблиць, 11 рисунків і схем, 1 додаток. Основний зміст роботи викладено на 188 сторінках тексту. Список опрацьованої літератури налічує 291 найменування.

У *вступі* автором обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету й завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну отриманих результатів та їхнє практичне значення, відображено дані про апробацію, публікації, структуру і обсяг роботи.

У *першому розділі* «Теоретико-методологічні засади аналізу впливу державного сектора на економічне зростання» розкрито суть, функції й тенденції розвитку державного сектора економіки, його роль в економічному зростанні національної економіки, а також з'ясовано методологічний і економічний інструментарій дослідження державного підприємницького сектора в економіці України.

У *другому розділі* «Макроекономічна оцінка впливу державного сектора на економічне зростання України» проведений аналіз місця державного сектора у зростанні вітчизняної економіки. Зокрема, значну частину цього розділу присвячено дослідженню впливу масштабів державного сектора на темпи економічного зростання. Тут представлена оцінка ефективності інституційно-правового механізму управління державним сектором як передумови зростання вітчизняної економіки.

У *третьому розділі* «Перспективи оптимізації впливу державного сектора на зростання економіки України» запропонована авторська ефективна модель функціонування вітчизняного державного сектора, зокрема, проведене дослідження механізму формування досконалої моделі управління державними підприємствами, проаналізовано зарубіжний досвід управління державним сектором для стимулювання економічного зростання.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

1. Ми вважаємо, що в теоретико-методологічному розділі дисертації слід було б чіткіше розмежувати поняття «державна власність» та «державний сектор економіки», що дало б ширші можливості показати, що держава не тільки виступає суб'єктом управління державною власністю,

наприклад, державних підприємств, а і є найбільш активним суб'єктом економіки, який втручається у значну частину спектру економічних відносин суспільства. І таку роль держава виконує в межах державного сектора.

2. Досліджуючи структуру державного сектора економіки, дисертант, на нашу думку, недостатньо уваги приділив державним некомерційним підприємствам та установам, що не дозволило йому у повній мірі розкрити соціальні функції державного сектора та оцінити його соціальну ефективність на мікро- та макрорівні, що, в свою чергу, дало б можливість більш ґрунтовно і переконливо показати роль державного сектора у забезпеченні економічної рівноваги трансформаційної економіки та її економічного зростання. Зокрема, мова йде про вплив на стан та розвиток сфер виробництва, які забезпечують покращення якісних характеристик робочої сили: освіти, охорони здоров'я, екології тощо.

3. Погоджуючись, у цілому, з критичним ставленням автора до новітньої приватизації в Україні, відмітимо, що в дисертації слабо представлена власна позиція відносно оптимізації структури державних витрат та галузевої структури державного підприємницького сектора в умовах військової агресії та для стимулювання економічного зростання. Так, наприклад, конкретизація позиції щодо приватизації полягає у використанні критеріїв відбору об'єктів так, щоби забезпечити прогресивні зміни структури національної економіки, здатної розв'язувати проблеми військового стану та завдання науково-технічного прогресу.

4. Думається, що в роботі потрібно чіткіше визначити концептуальні принципи ефективної моделі функціонування державного сектора економіки, що дозволило б визначити усі механізми оптимального впливу державного сектора на зростання економіки України. Зокрема, запропонований автором принцип «опіка і допомога» використовується тільки для пояснення впливу державного підприємницького сектора на стабілізацію економіки та її зростання. Однак, на нашу думку, можливості державного сектора в цьому аспекті проблеми значно ширші.

